

## Orgán ochrany veřejného zdraví - Hygiena dětí a mladistvých

MUDr. Zdeňka Trestrová, MZ ČR

Praha 31. 10. 2016  
PS PČR

## Státní zdravotní dozor v roce 2015

Obor hygiena dětí a mladistvých OOVZ zajišťuje výkon státní správy a státního zdravotního dozoru v oblasti ochrany zdravých životních a pracovních podmínek v prevenci vzniku nemocí a dalších poruch zdraví dětí a mladistvých.

Obor HDM zajišťuje výkon SZD nad plněním povinností stanovených zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů a příslušných prováděcích předpisů (především vyhláška č. 410/2005 Sb., vyhláška č. 106/2001 Sb. ).

### Dozorovaná zařízení:

- školy a školská zařízení, zařízení sociálně výchovné činnosti, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, živnost péče o dítě do 3 let věku, živnost jejíž náplní je výchova, výuka nebo mimoškolní vzdělávání dětí nad 3 roky věku, dětská skupina nad 12 dětí
- specifickou oblastí dozoru je výkon SZD v provozovnách školního stravování a výkon SZD na zotavovacích akcích pro děti a školách v přírodě

V roce **2015** obor dozoroval **39 714** výše uvedených typů dětských a dorostových zařízení, z tohoto počtu bylo **12 269** zařízení školního a dětského stravování a **2 487** zotavovacích akcí a jiných podobných akcí pro děti.

Celkem bylo provedeno **11 859** kontrol.

Personální obsazení oboru - 170 odborných zaměstnanců, z toho 77 VŠ (z toho 20 lékařů) a 93 SŠ.

# Státní zdravotní dozor v roce 2015

Vydáno **3 384** ZS v rámci stavebního řízení

**1 910** stanovisek k zápisu do školského rejstříku

**4** stanoviska sociálně právní ochrana dětí

**89** ZS v režimu zákona a dětské skupině

Vydáno **197** rozhodnutí o udělení výjimky z hygienických požadavků

**47** rozhodnutí v souvislosti s povinností uloženou zákonem - úprava provozních řádů, zákaz užití vody, zákaz provozu pískoviště, uzavřeny 2 provozovny stravovacích služeb atd.

Uloženo **19** opatření – školní stravování, zdroj pitné vody, výukové prostory, pískoviště, pozastavení činnosti atd.

Odebráno **203** vzorků pokrmů k laboratorní analýze

Provedeno **403** stěrů z prostředí

Odebráno **29** vzorků vody ze zdrojů zásobujících dozorovaná zařízení

Odebráno **191** vzorků písku z pískoviště

Provedená měření **27** měření intenzity umělého osvětlení

**5** měření denního osvětlení

**35** měření mikroklimatických podmínek

**35** měření chemických škodlivin (CO<sub>2</sub>, organické látky)

**69** měření biologických škodlivin (CPM, plísně)

**11** měření prašnosti

**5** měření dozvuku

**8** stanovení koncentrace azbestových vláken

posouzeno **25** měření provedených investorem

**Podněty** – řešeno **304** podnětů – 109 oprávněných, 149 neoprávněných, 22 částečně oprávněných, 24 postoupeno jinému orgánu

**Sankce** – uloženo **508** sankcí ve výši **910 050** Kč, z toho 302 blokových pokut – 197 850 Kč, 206 SR – 712 200 Kč

## **Priority SZD stanovené MZ**

**Kontrola poskytování informací o přítomnosti alergenů v potravinách** – provedeno 5 235 kontrol, závada nalezena ve 138 případech

**Kontrola ZA** – min. rozsah 30% akcí, provedeno **1 408** kontrol

**Hlavní úkoly oboru** - směřovány do oblasti školního stravování

- **Objektivizace údajů spotřebního koše** – kontrolováno 161 SK, pouze 31 objektivních
- **Studie obsahu nutrientů v pokrmech školního stravování** – SZÚ Brno, 28 ŠJ (2 z kraje)

## **Projekty SZÚ**

**Měření vnitřního ovzduší v zařízeních MŠ** – 5 krajů

**Zdravá školní jídelna** – 14 krajů

**Krajské úkoly** – řešena aktuální hygienická problematika oboru daného kraje

**Podpora zdraví** – účast na konferencích, edukace – ředitelů, žáků, pracovníků školního stravování, projekty, studie, spolupráce s odbory školství, Zdravá města, Škola podporující zdraví, Dny zdraví, koordinační týmy zdravého životního stylu daného regionu – politika veřejného zdraví daného regionu

## **Metodická, přednášková, publikační činnost**

**Komunikace s médii**

# Státní zdravotní dozor 2015

## Školní stravování

V roce 2015 dozorováno 12 269 registrovaných provozoven školního stravování a stravování dětí, provedeno 6 611 kontrol, což představuje kontrolu 53,8% zařízení.

*Frekvence kontrol - minimálně 1x za 2 roky*

Počet registrovaných školních bufetů 1 156, počet provedených kontrol 345, tzn. 29,8% zařízení.

### Hygienické závady nalezeny:

31% provozoven školního stravování (stálý výskyt okolo 30%)

30% školních bufetů (dříve 15 -18%)

31% ostatní stravovací zařízení pro děti

24% stravování v režimu EU na ZA

Nejčastěji zjišťované závady v zařízeních školního stravování - stavebně-technické nedostatky **995**, v provozní hygieně **520**, ve skladování potravin **347**, v postupech založených na zásadách HACCP **263**, v manipulaci s potravinami **227**, v osobní hygieně **194**, v uvádění pokrmů do oběhu **121**, v datu použitelnosti a datu minimální trvanlivosti **163**, ve sledovatelnosti **100**.

### Cílená šetření na základě hlášení RASFF:

Řešeno **2 oznámení** ze systému RASFF v provozovnách školního stravování

### Druhy uložených opatření :

nařízení provedení sanitace           **3**  
nařízení likvidace pokrmů           **4**  
nařízení uzavření provozovny       **1**  
pozastavení používání látek, surovin, polotovarů, potravin   **2**  
zákaz používání nejakostní vody   **3**  
zákaz používání surovin, polotovarů a potravin k výrobě pokrmů   **0**

### Druhy uložených sankcí:

Uloženo celkem **376 sankcí** v celkové částce **622 050 Kč**. Z tohoto počtu bylo 239 blokových pokut v částce 146 850 **Kč** a 137 správních řízení v částce 475 200 **Kč**.

### Podněty:

Celkem řešeno **105 podnětů** - z toho **48** oprávněných, **48** neoprávněných, **9** postoupených jinému orgánu (pestrost jídelníčků, technolog. postupy, sůl atd.).

### Monitoring nabídky potravin a pokrmů pro žáky základních škol v rámci školního a doplňkového stravování (školní automaty a bufety)

Osloveno 493 ZŠ v roce 2011 a 498 ZŠ v roce 2014 z celé ČR.

V roce 2014 realizována 2. etapa sledování, srovnání dat z roku 2011 a 2014 .

Východiskem úkolu je současný nárůst nadváhy a obezity v dětské populaci a s tím i související následná možnost přijetí odpovídajících preventivních opatření v oblasti školního a doplňkového stravování.

Výsledky monitoringu východiskem metodiky „Nutriční doporučení MZ ke SK“, vyhlášky MŠMT regulace sortimentu potravin školních automatů a bufetů.

### Doplňkové stravování

Sortiment potravin nabízených ve školních automatech a bufetech - odpovědnost vedení školy za nabízený sortiment potravin v případě poskytování doplňkového stravování v prostorách školy.

**Rozpor** – co škola učí (výuka zdravého životního stylu) a co nabízí v rámci doplňkového stravování – legalizace potravin, které neodpovídají zásadám správné (zdravé) výživy.

**HÚ 2016 - Monitoring potravin nabízených ve školách a školských zařízeních prostřednictvím automatů a bufetů.**

### Doplňkové stravování – řešení současné situace

**Poskytování svačinek vlastní výroby školní jídelnou – lze ovlivnit sortiment nabízených potravin v souladu se zásadami správné výživy.**

*(Zajištění donáškou z rodiny – závisí na přístupu rodičů, vliv výchovy a vzdělávání).*

**19%** školních jídelen ze sledovaného souboru připravuje vlastní svačinky pro žáky.

**Zajištění pitného režimu žáků školou – pítka, příprava nápojů školní jídelnou- preferovat neslazené nápoje.**

*(Zajištění donáškou nápojů z domova – závisí na přístupu rodičů, vliv výchovy a vzdělávání).*

**Zavedení regulace sortimentu nabídky potravin ve školních automatech a bufetech v souladu se zásadami správné výživy - § 32 odst. 2 školského zákona**, prováděcí vyhláška o požadavcích na potraviny, pro které je přípustná reklama a které lze nabízet k prodeji a prodávat ve školách a školských zařízeních - **MŠMT a MZ, vyhláška č. 282/2016 Sb.**

Odborný podklad – doporučení WHO – únor 2015, **stanoveny nutriční profily pro vybrané skupiny potravin** – cukry, tuky, sůl, přizpůsobeno podmínkám ČR.

Cestu regulace nabídky potravin preferuje většina států Evropy.

Problém celého vyspělého světa.



## Opatření OOVZ k ozdravení školního stravování

**Školní stravování** – nutriční hodnota pokrmů stanovena vyhláškou č. 107/2005 Sb., o školním stravování (př. č. 1 Výživové normy pro školní stravování - spotřební koš), Metodiky MZ „**Nutriční doporučení MZ k SK - Doporučená pestrost jídelníčků**“ a „**Objektivizace výživových ukazatelů SK**“.

### **Nutriční doporučení MZ ke spotřebnímu koši – platnost od 1. 9. 2015**

- doporučená pestrost jídelníčků – metodika doplňuje SK,
- řeší pouze vybrané kategorie potravin, které jsou z hlediska hodnocení SK problematické,
- upravuje frekvenci podávaných pokrmů (ZŠ a SŠ obědy, MŠ obědy a svačiny) v souladu se zásadami správné (zdravé) výživy,
- ukazuje ŠJ směr pro sestavení „zdravého“ jídelníčku,
- kladně hodnotí zdraví prospěšné pokrmy připravované ŠJ,
- neukládá sankce ŠJ za neplnění,
- cesta postupných změn, pro ŠJ je návrhem změn směřujících k ozdravení stravování.

Provedena odborná oponentura LF UK.

ND rozesláno cestou KHS školním jídelnám.

***Výklad metodiky a hodnocení přísluší pouze odborným zaměstnancům OOVZ.***

**Objektivizace výživových ukazatelů spotřebního koše** – metodika MZ (2016) zaměřená na odstranění chyb v zadávání vstupních ukazatelů a koeficientů potravin užívaných při výpočtu SK.

**Výklad metodiky a hodnocení přísluší pouze odborným zaměstnancům OOVZ.**

## **SZÚ - projekt - Zdravá školní jídelna**

Výše uvedené metodiky – ND MZ ke SK a Objektivizace údajů SK zapracovány do publikací Rádce školní jídelny I a II, vydal SZÚ Praha.

[www.zdravaskolnijidelna.cz](http://www.zdravaskolnijidelna.cz)

## **Celostátní školící akce pořádaná MZ ve spolupráci s MŠMT v roce 2014**

Proškoleno **6 355** zaměstnanců školního stravování - Hygienické minimum, Doporučená pestrost jídelniček, Objektivizace výživových ukazatelů SK, realizováno na úrovni okresů celé ČR.

**Školní a doplňkové stravování – nástroj v boji proti dětské obezitě a nadváze** – jeden z hlavních úkolů veřejného zdraví v ČR.

*Výskyt nadváhy a obezity u 11-15 letých dětí byl v roce 2010 u chlapců 19% a u dívek 9% (HBSC).*

**Prostřednictvím školního a doplňkového stravování má ČR jedinečnou možnost na pozitivní ovlivnění výživy dětské a dorostové populace.**

**Schválené strategické dokumenty - Zdraví 2020** - Koncepce hygienické služby a primární prevence - prioritní program - zdraví dětské populace, **Strategie bezpečnosti potravin a výživy 2014 -2020** - ukládá MŠMT a MZ sledovat výživové ukazatele ŠS.

## Zotavovací akce pro děti v roce 2016

**Počet ohlášených zotavovacích akcí (ZA) 2 171, počet běhů 3 174, počet účastníků se dětí 201 838.**

**Počet ohlášených jiných podobných akcí (JPA) 389, počet běhů 545, počet účastníků se dětí 12 560 - *ohlašovací povinnost není zákonem stanovena***

**Počet provedených kontrol 1 377, tzn. kontrolováno 53% objektů ZA a 33% objektů JPA.**

**Počet zjištěných hygienických závad – 330 ZA (stravování, ubytování, osobní hygiena, zdravotnická dokumentace, zdravotní zabezpečení akce, ohlašovací povinnost, zásobení pitnou vodou), 25 JPA (podmínky pro konání akce, zásobování pitnou vodou, zdravotnická dokumentace), 47 hygienických závad v 99 kontrolovaných subjektech stravovacích provozů v režimu EU.**

**Sankce - uloženo 68 sankcí, ve výši 73 700 Kč.**

**Epidemie – 18 výskytů, 16x zažívací obtíže pravděpodobně virového původu s převážně lehkým 1 až 2 denním průběhem, 2x prokázána bakteriální infekce.**

**Řešení krizových situací - napojení registru HDM na informační systém Hasičského záchranného sboru ČR umožňuje řešení mimořádných situací, a to především v souvislosti s ohrožením oblastí s letní dětskou rekreací nepříznivými klimatickými jevy.**

**Děkuji za pozornost**

